

Znanje o kriminalu je moć za borbu protiv kriminala

Nina Karađinović

Kako steći znanje o kriminalitetu?

Istraživanje je pokazalo da je „Proučavanje kriminala, ili pokušaja da se on kontrolira, i stavova prema njemu“ (Tierney, 2006), t.j. kriminološko istraživanje, neophodno za dobro kreiranje politika u krivičnopravnoj oblasti i suzbijanju kriminaliteta općenito.¹

Kriminološko istraživanje, koje obuhvata kvantitativne i kvalitativne metode istraživanja, interesuje niz tema: „politika reda i zakona, podaci o krivičnim djelima, krivična djela nasilja, uredska krivična djela [eng. white-collar crime, op. prev.]; profesionalni i organizirani kriminal, prevencija kriminala, policijski rad, prethodni procesi, kaznena politika, sankcije uslovnih kazni i rada za opće dobro na slobodi, zatvori, rasa, spol i mentalni poremećaji i kriminal, kao i žrtve.“ (Tierney, 2006)

Bez obzira na to što je to ona uglavnom akademska disciplina, kriminologija je našla svoje mjesto i u kreiranju javnih politika transformacijom iz „teoretskog“ u „primjenjeno“ istraživanje. Britanska kriminološka literatura kaže da je među britanskim kriminolozima osamdesetih i devedesetih godina prethodnog stoljeća došlo do „rasta istraživanja orijentiranog prema kreiranju politika“. (Tierney, 2006) U tom smislu, **kriminološko istraživanje obuhvata discipline koje su prilagođene kreiranju politika, t.j. Istraživanje, Evaluaciju i Statistiku**, što su osnovni izvori informacija o kriminalitetu u jednoj državi, kao i o instrumentima za procjenu djelotvornosti politika za suzbijanje kriminala, t.j. „elemenata krivičnopravnog sistema i praksi kontrole kriminala: policije, zatvora, sudova, uslovnog otpusta i rada za opće dobro na slobodi, situacione kontrole kriminala, kao i dopunskih inicijativa zajednice, kao što je nadzor u susjedstvu i konsultacije javnosti i policije“ (Tierney, 2006).

Kriminološko istraživanje ove vrste se pokazalo neprocjenjivim u modernim demokratijama,² gdje odvojene specijalizirane institucije, ili specijalizirani odjeli u sklopu institucija pravde i sigurnosti vrše istraživanje o tome **Koliko ima kriminala? Koliko počinilaca? Koliko žrtava?**, prikupljaju i obrađuju podatke svih aktera krivičnopravnog sistema da bi savjetovali kreatora politika o najurgentnijim potrebama u oblasti suzbijanja kriminaliteta, o potrebama za izmjenom politika, edukacijom, ili podizanjem svijesti o pitanjima iz krivične oblasti. Kvantitativne informacije se prikupljaju putem mehanizama zvaničnih statistika, ali i iz alternativnih izvora, kao

što su studije o viktimizaciji ili samoprijavlivanju. Na ovaj način se kreatorima politika pružaju informacije i o „tamnim brojkama“, što također pomaže efektivan razvoj politika i suočavanje sa inače prikrivenim problemima. Kao bliža ilustracija koncepta Istraživanja, Evaluacije i Statistike u krivičnopravnoj oblasti, kvalitativno istraživanje se, naprimjer, može fokusirati na posebna pitanja, kao što su nasilje nad osobama sa posebnim potrebama, diskriminacija u krivičnim postupcima, sprečavanje nasilja na javnim mjestima, prakse nagodbi o krivnji, ili druge teme koje identificiraju kreatori politika ili stručnjaci u krivičnoj oblasti kao prioritete. Evaluacija se, s druge strane, može koristiti u reviziji zakona, procjeni djelotvornosti praksi, npr. reviziji krivičnog zakonodavstva, postupaka policije, provedbi zabrane prilaska, ili evaluaciji institucija krivičnopravnog sistema. Kombinacija ovih disciplina pruža kreatorima politike potpunu sliku o kriminalitetu i efektima napora na suzbijanju kriminaliteta.

Bosna i Hercegovina nema istraživanja o kriminalitetu

Bosna i Hercegovina ne raspolaže stalnim, koordiniranim i sveobuhvatnim mehanizmima za istraživanje u krivičnoj oblasti. Bez obzira na to što sve bh. institucije u krivičnoj oblasti imaju obavezu da prikupljaju informacije vezane za njihov rad, informacije koje se prikupljaju su općenito ograničenog obima, one nisu kompilirane na jednom mjestu, te se rijetko mogu koristiti za detaljnije istraživanje, kvantitativno ili kvalitativno. Iz ovog razloga, znanje o kriminalitetu, iako ograničeno, rijetko se upućuje u proces kreiranja politika. Prema *Funkcionalnom pregledu sektora pravde u Bosni i Hercegovini*, „čini se da postoji opći nedostatak razumijevanja širokog opsega procesa planiranja politike“ (Ured Koordinatora za Reformu javne uprave, 2005). Slično tome, procesi evaluacije praksi i institucija su jednako neistraženi.

Najveći problemi su zabilježeni u sveobuhvatnosti i pouzdanosti kvantitativnih podataka koje prikupljaju zasebne institucije, nedostatku analize kvantitativnih podataka, nedostatku kvalitativnog istraživanja o krivičnopravnim temama, te najvažnije - nedostatku sveobuhvatnih i koordiniranih međuagencijskih napora da detaljno prouče sve informacije koje prikupljaju zasebne institucije u krivičnoj oblasti i daju preporuke za svestranu promjenu politika. Pretpostavlja se da ako bi ovi kapaciteti postojali, da bi

Nema djelotvornih strategija i mjera za suzbijanje kriminala bez znanja o kriminalu, gdje znanje o kriminalu podrazumijeva prikupljanje i obradu informacija o konstrukciji kriminala, počiniocima i njihovim žrtvama. Bez pažljivog ispitivanja i rekonstrukcije ova tri primarna aspekta kriminaliteta, ali i raznih metoda za suzbijanje kriminala, strategije i mjere protiv kriminala, koje su u tom slučaju zasnovane na špekulaciji, mogu biti vrlo nedjelotvorne. Ovo može rezultirati rastom kriminala, lošom percepcijom javnosti o institucijama koje su zadužene za suzbijanje kriminala, a i osjećajem nesigurnosti javnosti općenito. Iz ovog razloga, politike za suzbijanje kriminala, kao i druga pitanja javnih politika, moraju imati podršku u sofisticiranim mehanizmima za istraživanje koji proizvode znanje za institucije koje su zadužene za kreiranje politika za suzbijanje kriminaliteta i one koje su zadužene za provođenje ovih politika.

¹ Ovo je sažetak studije o javnim politikama na temu „Uloge istraživanja u kreiranju politika krivične oblasti - Poziv na uspostavljanje specijalizirane i nezavisne ustanove za istraživanje“.

² Istraživanje politika sadrži dvije tematske studije koje se tiču švedskih i britanskih institucija za istraživanje kriminaliteta.

se znanje o kriminalitetu i reakcijama na njega mogli koristiti za razvoj i promjenu politika, uvođenje novih politika ili evaluaciju postojećih, edukaciju i promjenu percepcije javnosti. Bez ovoga, međutim, krivičnopravni sistem BiH ostaje i dalje **fragmentiran u istraživanju i praksi**, baziran je na **nepreciznim podacima** i često reagira na kriminal kasno i na neadekvatan način, te tako kreira **loše mišljenje javnosti** i nepovjerenje u rad institucija krivičnog sistema

„Ne postoje kapaciteti za sveobuhvatno komparativno istraživanje, ili prikupljanje informacija u BiH, premda nedostatak pogodnih instrumenta za istraživanje znači da, čak i da ima vremena za to, malo je vjerovatno da bi bilo iskorišteno u ove svrhe.”

(Funkcionalni pregled sektora pravde u Bosni i Hercegovini)

Konkretnije, istraživanje je pokazalo da su prakse mjerenja kriminala u policijskim snagama u Bosni i Hercegovini neadekvatne i ne pružaju dovoljno znanja o sigurnosnim prijetnjama za zemlju. Naime, policija općenito registruje prijavljene prestupe ili one koji su otkriveni na neki drugi način, ali bez jasnih kriterija o tome šta predstavlja krivično djelo, što vodi velikom broju prijavljenih događaja koji ne moraju neophodno da podrazumijevaju krivičnu odgovornost. Ovo vodi pogrešnim percepcijama o razmjerama kriminala u Bosni i Hercegovini. Naprimjer, Kantonalno tužilaštvo Sarajevo je zaprimilo ukupno 3.582 ovako nedefinisanih predmeta 2007. godine (Kantonalno tužilaštvo Sarajevo, 2008), dok je ukupan broj registrovanih djela od strane sarajevske policije 2007. godine bio 9.648 (Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, 2008). S druge strane, policijske snage u Bosni i Hercegovini smatraju djelo rasvjetljenim onda kad je predmet predat tužilaštvu, mada ovo ne mora da podrazumijeva da je identificirana osumnjičena osoba. Ovakav postupak vodi do stope rasvjetljenosti od 64,5 posto u Federaciji Bosne i Hercegovine (Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH, 2008), što se poredi sa švedskom stopom rasvjetljenosti od 34 posto iz 2006. godine (Švedsko nacionalno vijeće za suzbijanje kriminaliteta, 2006), a samim tim i dovodi u pitanje u smislu tačnosti. Još konkretnije, Policija Kantona Sarajevo je 2007. godine izvijestila o stopi rasvjetljenosti od 58 posto, među ukupno 9.648 registriranih krivičnih djela (Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, 2008), dok je Kantonalno tužilaštvo Sarajevo registriralo ukupno 12.963 predmeta sa nepoznatim počiniocima u istom periodu (Kantonalno tužilaštvo Sarajevo, 2008). Ovo pokazuje razliku u registrovanju podataka od strane policije i tužilaštva, koji bi inače trebali da rade zajednički u sjedinjenom sistemu, a ne u fragmentiranom i izolirani jedni od drugih. Sadašnji odnosi nalažu uspostavljanje jasnih pravila brojanja prestupa u svim institucijama krivičnopravnog sistema radi harmoniziranog priku-

pljanja podataka i izvještavanja, i konačno precizne slike o razmjerama kriminala u Bosni i Hercegovini. Druga posljedica nepostojanja istraživanja u bh. krivičnopravnom sistemu je nedostatak planiranja. Naime, Policija Kantona Sarajevo je izvijestila o ukupno 694 djela koja su počinila 303 maloljetnika tokom 2007. godine, dok su četiri maloljetnika osumnjičena za ukupno 335 djela (Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, 2008). Međutim, ove brojke se nisu koristile za detaljnu analizu od strane kreatora politika, koji nisu reagirali na sve veći maloljetnički kriminal sve do dva nedavna fatalna događaja u Sarajevu, za koja su bili odgovorni maloljetnici, što je dovelo do velike pobune javnosti u ovom gradu. Prethodno istraživanje je pokazalo da se policijske statistike općenito ne koriste za dugoročno planiranje policijskih operativnih radnji ili proces kreiranja politika, već se koriste samo za izvještavanje vlasti i parlamenata. Pored toga, „zvanične policijske statistike” u Bosni i Hercegovini se ne kombiniraju sa nikakvim alternativnim izvorima statističkih informacija, kao što su studije viktimizacije i samoprijavlivanja, što znači da su informacije o profilima žrtvi i počinitelja oskudne, te da su stvarne brojke kriminaliteta nepredvidljive. Nedostatak preciznih podataka, prema tome, vodi smanjenju efektivnosti strategija za suzbijanje kriminala.

Neadekvatno izvještavanje i nepostojanje kvalitativnog istraživanja općenito vode lošem mišljenju javnosti o radi institucija krivičnopravnog sistema u Bosni i Hercegovini, kao i „kaznenog nestrpljenja”. Naime, bosanska javnost se većinom oslanja na medijske izvještaje u formiranju mišljenja o efikasnosti krivičnog sistema države, dok mediji najčešće plasiraju navode o široko rasprostranjenoj korupciji i sugerišu da „velike ribe” nikada ne dolaze pred lice pravde. Ovo se kombinira sa kritikom blagosti kaznene politike bh. sudova, što vodi podripanju povjerenja javnosti u rad institucija krivičnog sistema. Svakako, ogromna većina osuđujućih presuda nalaže samo uslovne kazne, a kaznena politika se smatra nedopustivo niskom čak i od strane stručnjaka u pravosuđu. Ovo pitanje, međutim, nikada nije bilo predmetom analize putem kvalitativnog istraživanja, niti je procijenjeno u smislu efekata na suzbijanje kriminaliteta. Informacije o kriminalu i reakcijama na kriminal, koje prikupljaju institucije krivičnopravnog sistema, se ne kompiliraju ni na jednom mjestu na sveobuhvatan način, uključujući brojke pretpostavljenih krivičnih djela, prijavljenih djela, preko pravosudne faze, do izvršenja krivičnih sankcija, i one se ne koriste za detaljne studije o uzrocima i razmjerama kriminala, efektima mjera kontrole i krivičnog zakonodavstva i praksi, te konačno za promjenu politika zasnovanu na činjenicama. Dijagram pokazuje nepovezanost u tokovima informacija među institucijama krivičnopravnog

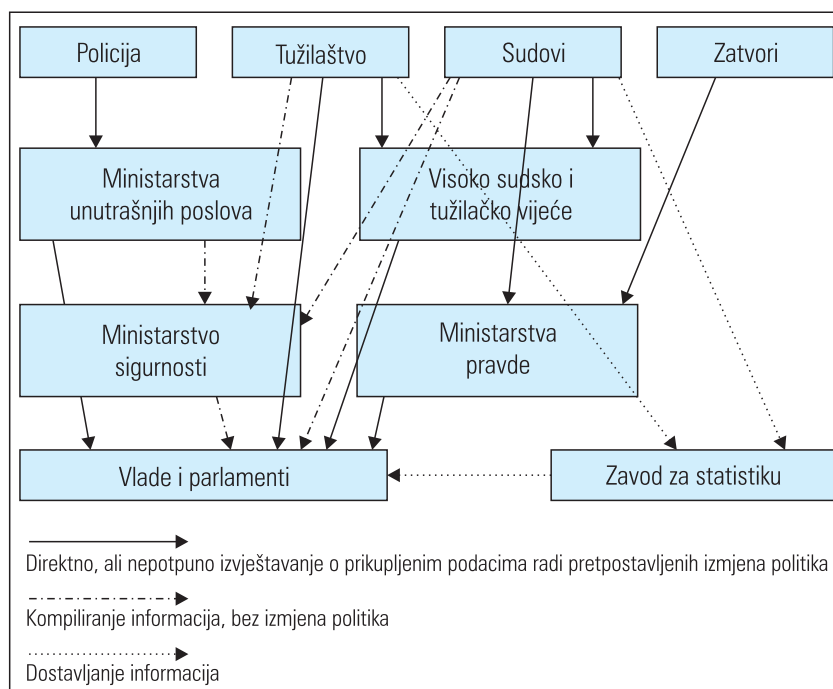
sistema u Bosni i Hercegovini, gdje samo Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine sakuplja informacije iz više segmenata krivičnog lanca - policije, tužilaštava i sudova (ali ne i kaznenopopravnih ustanova). Međutim, ovo nisu sveobuhvatne informacije, jer se odnose samo na posebne teme (npr. droge, saobraćajne prestupe); ne izdaju se redovno i ne ažuriraju, i nisu široko dostupne jer moraju biti usvojene od strane Vijeća ministara prije nego što se učine dostupnim za stručnjake u krivičnoj oblasti i široj javnosti. Štoviše, Ministarstvo sigurnosti nije u poziciji da predlaže izmjene politike svih segmenata krivičnog sistema na osnovu svog istraživanja. Druge institucije, kao što se vidi na dijagramu, prikupljaju samo informacije koje se direktno odnose na njihov rad, dok se ove informacije rijetko analiziraju u svrhu izmjena politika.

Pod okolnostima nedostatka istraživanja, evaluacije i statistike u krivičnom pravnom sistemu Bosne i Hercegovine, politike suzbijanja kriminaliteta se trenutno zasnivaju na ograničenim i nepouzdanim podacima o razmjerama kriminala, profilima počinitelja, te, što je jako važno, žrtava. U tom smislu, politike su bazirane na „zdravorazumskom“ promišljanju, a ne na rezultatima ciljanog istraživanja. Prema tome, nije poznato do koje mjere krivično zakonodavstvo i prakse u njegovoj provedbi doprinose općoj i specifičnoj prevenciji kriminala, i da li je nepovjerenje javnosti u rad institucija krivičnog sistema zaista opravdano, ili je jednostavno zasnovano na nedostatku specifičnih znanja. Iz ovih razloga neophodno je da Bosna i Hercegovina uspostavi stalni, koordinirani i sveobuhvatni mehanizam za istraživanje, evaluaciju i statistiku u krivičnoj oblasti, što bi se moglo koristiti za razvoj dobrih politika baziranih na činjeničnim dokazima, edukaciju, inovaciju, kao i podizanje svijesti javnosti o praksama krivičnog sistema.

PREPORUKA POLITIKE:

Uspostavljanje nezavisne institucije za istraživanje u krivičnom sistemu BiH

Nakon pregleda dvije moguće opcije za uspostavljanje stalnog, sveobuhvatnog i koordiniranog mehanizma za istraživanje, evaluaciju i statistiku u Bosni i Hercegovini, konkretnije, širenja postojećih kapaciteta za istraživanje u Ministarstvu sigurnosti BiH, i uspostavljanja nove institucije za istraživanje u krivičnoj oblasti, prevladala je potonja opcija kao ona koja ispunjava kriterije kvaliteta, nezavisnosti, djelotvornosti, transparentnosti i vidljivosti, te efikasnosti istraživanja. Osnovni zaključak koji je proizašao iz iscrpnog istraživanja je važnost stručnog istraživanja, koje je bazirano na znanju i vještinama širokog spektra stručnjaka okupljenih oko interdisciplinarnog i primijenjenog istraživanja, koje je oslobođeno političkog uticaja i široko

dostupno svim interesnim grupama radi kreiranja politika, edukacije i podizanja svjesnosti i povjerenja u krivičnog sistema.

Ova opcija politike se veže za postojeće zakonodavstvo o ministarstvima i drugim organima uprave BiH, koje dozvoljava formiranje istraživačke institucije, ali i za komparativno istraživanje sličnih institucija u evropskim demokratijama, te evropske standarde za suzbijanje kriminaliteta.

U tom smislu, daju se sljedeće preporuke za istraživanje u krivičnoj oblasti u BiH:

- Nezavisno ekspertsko tijelo za istraživanje u krivičnom sistemu treba da bude ustanovljeno kao samostalna upravna organizacija pod Vijećem ministara i sa direktorom/direktoricom koji/a je izabran/a i imenovan/a u skladu sa Zakonom o državnoj službi BiH. Ovom tijelu treba zakonom biti zagarantovana operativna i profesionalna nezavisnost, a ono bi trebalo zapošljavati profesionalne istraživače pravne, kriminološke, sociološke, psihološke akademske naobrazbe. Trebao bi biti usvojen poseban zakon kojim bi se uspostavilo ovo tijelo.

- Ovo tijelo treba da vodi primijenjeno interdisciplinarno istraživanje sa ciljem kvantitativnih (zvaničnih i alternativnih) i kvalitativnih pregleda i evaluacije praktičnih aspekata krivičnog sistema usmjerenih ka poboljšanju putem preporuka o politikama i izmjenama politika, edukacije i razvoja, povećanja povjerenja javnosti i podrške putem širenja informacija unutar profesionalne zajednice i šire javnosti.

Nina Karadinović

radi kao konsultant u oblasti vladavine zakona četiri godine. Neki od njenih klijenata u proteklom periodu su bili Kanadska agencija za međunarodni razvoj, Švedska agencija za međunarodni razvoj, Evropska komisija, Ministarstvo vanjskih poslova Velike Britanije, te domaće institucije, kao što su Visoko sudsko i tužilačko vijeće, te Ministarstvo pravde i Ministarstvo sigurnosti BiH. Specijalizirana je u oblasti analiza i istraživanja u oblasti pravde i sigurnosti. Magistar je Evropskih studija. Za više informacija i komentare na preporuke politike, pišite na: Nina Karadinović, nina_k@bih.net.ba

Preporuka Br. R (87) 19 Komiteta ministara Vijeća Evrope o organiziranom suzbijanju kriminala

“Obzirom da mjere za suzbijanje kriminaliteta imaju veću šansu da budu uspješne ukoliko se zasnivaju na iscrpnom poznavanju problema koji se rješavaju, a koje ostvaruje putem istraživanja u relevantnoj oblasti”,³ Komitet ministara Vijeća Evrope preporučuje, između ostalog, slijedeće:

“... da vlade država članica uspostave, podstiču i podržavaju agencije za suzbijanje kriminaliteta na nacionalnom i/ili regionalnom nivou, sa funkcijama kao što su:

- a. prikupljanje informacije o kriminalitetu i trendovima, o grupama viktimizacije visokog rizika i o eksperimentima na prevenciji i rezultatima tih eksperimenata;
- b. planiranje i provedba programa prevencije i njihova evaluacija;
- c. koordiniranje preventivnih aktivnosti policije i drugih agencija za suzbijanje kriminaliteta;
- d. osiguravanje aktivnog učešća javnosti u suzbijanju kriminaliteta putem informiranja javnosti o potrebama i sredstvima djelovanja;
- e. zahtjev masovnim medijima da pruže podršku i saradnju u aktivnostima na suzbijanju kriminaliteta;
- f. pokretanje ili podsticanje istraživanja incidenata određene vrste krivičnih djela i druga pitanja od značaja za suzbijanje kriminaliteta;
- g. saradnja sa faktorima odlučivanja u razradi racionalne i djelotvorne politike o suzbijanju kriminaliteta;
- h. provedba programa obuke u oblasti prevencije...”

³ Preporuka Komiteta ministara Vijeća Evrope Br. R (87) 19 o organiziranju suzbijanja kriminala.

- Institucija treba da bude podijeljena u slijedeće odjele: 1. Istraživanje, 2. Statistika (koja obuhvata statistiku zasnovanu na jasnim pravilima brojanja od strane policije, tužilaštava, sudova i zatvora, ispitivanje viktimizacije, studije samoprijavlivanja, ili druge izvore, kao što su prijemi u bolnice, informacije mrtvozornika, itd.), 3. Evaluacija (za evaluaciju rada, politika i praksi institucija krivičnog sistema), 4. Revizija zakona (nadležan za nadzor i istraživanje o provedbi zakona i predlaganje izmjena zasnovanih na činjenicama), 5. Komunikacija (vođenje anketa o percepciji, izrada informativnog materijala, distribucija nalaza istraživanja u svrhu podizanja svijesti javnosti o krivičnom sistemu, i većeg povjerenja javnosti i podrške za institucije, kao i komunikacija sa medijima).
- Nova institucija bi trebala biti pod nadzorom „naučnog vijeća“, koje bi se sastajalo dva puta godišnje, pregledalo rad istraživačke ustanove, davalo upute za izradu programa rada, saradivalo sa partnerskim institucijama, davalo preporuke o sredstvima koja su potrebna za rad institucije.

- Odnos između ekspertnog tijela i drugih institucija u sistemu krivičnog pravosuđa bi bio reguliran putem posebnog zakona o ovoj instituciji, i zakonima o pojedinačnim institucijama krivičnog sistema u svrhu definiranja razmjene informacija i definiranja odgovornosti. Pojedinačne institucije krivičnog sistema, policija, tužilaštva, sudovi, zatvori bi trebali upućivati podatke u one institucije koje će ih predstavljati, na osnovu jasnih pravila brojanja i evidentiranja, a te institucije bi trebale redovno prosljeđivati informacije, putem efikasnog sistema IT novoj instituciji za istraživanje u krivičnoj oblasti.

- Odluke o odabiru tema za istraživanje treba da se donose u procesu konsultacija između ekspertne institucije kao savjetodavnog tijela, Naučnog vijeća i relevantnih vladinih ministarstava i institucija krivičnog sistema, uz konačno odobrenje Ministarskog odbora za novu instituciju, koji bi sačinjavali predstavnici relevantnih ministarstava i institucija krivičnog sistema. U budžetu institucije treba da ostane sredstava za *ex officio* istraživanja ukoliko se ukaže potreba, dok se treba omogućiti instituciji da pruža usluge i drugim partnerima iz sopstvenih ili njihovih nezavisnih izvora finansiranja. Ne treba da bude miješanja u izbor metodologije i nalaza istraživanja, a što također treba da bude regulirano zakonom.

- Svi konačni izvještaji o istraživanju, evaluaciji, reviziji zakonodavstva ili statistici treba da budu redovno objavljeni na web stranici institucije, kao i štampani u formi publikacija. Izvještaji i opcije politika treba da budu dostavljeni kreatorima politika, institucijama krivičnog sistema i praktičarima, policiji i centrima za edukaciji sudija i tužilaca, parlamentarnim istraživačkim službama, profesionalnim udruženjima i zainteresiranim NVO-ima.

Preporučena literatura:

- Tierney, J. (2006). *Criminology. Theory and Context. (Kriminologija: Teorija i kontekst)*. Pearson/Longman.
- Noaks, L. and Wincup, E. (2007). *Criminological Research. Understanding Qualitative Methods. (Kriminološko istraživanje. Razumijevanje kvalitativnih metoda)*. Sage Publications.
- Roberts, Julian V. and Hough, M. (2005). *Understanding public attitudes to criminal justice. (Razumjeti stavove javnosti prema krivičnom pravnom sistemu)*. Open University Press.
- Ured koordinatora za reformu javne uprave. (2005). *Funkcionalni pregled sektora pravde u BiH*. (Publikacija br. 8) Kantonalno tužilaštvo Sarajevo. (2008). *Godišnji izvještaj*. Nije objavljeno
- Kantonalni sud Sarajevo. (2008). *Izvještaj za 2007*. Preuzeto sa <http://www.ksuda.net/izvjestaji/2007.pdf>.
- Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH. (2008). *Trendovi kriminaliteta u 2007. godini*. Preuzeto sa: http://www.fup.gov.ba/joomla/index.php?option=com_content&task=view&id=11547&Itemid=69.
- Swedish Crime Prevention Council. (Švedsko vijeće za suzbijanje kriminaliteta). (2007). *Official Crime Statistics. (Zvanične statistike o kriminalu)*. Preuzeto sa http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=15&module_instance=11